

Boganmeldelser

Jean-Paul Brodeur: The Policing Web
Oxford University Press, 2010

Brodeur døde før *The Policing web* kom ut, den ble på mange vis hans testamente. *The Policing web* er en bok man kan lære mye av, men den er ikke lett tilgjengelig eller enkel å lese. Det tok meg flere måneder å komme gjennom den. Leseropplevelsen kan sammenlignes med en fottur i den norske fjellheimen. Etter å ha vandret kronglete stier tror man at målet er nådd, men raskt oppdager man at det fortsatt er langt igjen. Når man først kommer opp på en topp så ser en at det er flere andre og undres i hvilken retning man skal gå.

The Policing web er dessuten full av fortellinger man ikke riktig skjønner meningen med i sammenhengen. Den har tidvis et systematisk lærebokaktig preg, med innledning som forteller hva som skal behandles og oppsummeringer av hva man har lest. Ofte undres en likevel over *hvorfor*, det ene eller det andre er tatt med. Den er tidvis også høyst upedagogisk i sin noe kåserende stil. Tidvis får man en følelse av å være overlatt til den franske tradisjonen innen sosiologien hvor ord tidvis synes viktigere enn innhold, substans og retningssans.

Boken kan lese på flere måter. Den kan leses som en introduksjons eller lærebok, noe jeg ikke vil anbefale. Den fungerer best for de som allerede er noe innsett i politisosiologien. Den kan leses som en monografi, men fungerer ikke alltid like godt på det viset når den blir for springende og sprikende. Den kan også leses som en samling frittstående tekster. Brodeur erkjenner i avslutningskapitlet at boken kanskje fungerer best slik. Kapitlet har tittelen »Conclusion«, men jeg undres hva det er en konklusjon på?

Å fortelle med få ord hva *The Policing web* handler om er ikke enkelt. Det er først og fremst en bok om hva politi og polisiær virksomhet (policing) er og det er her mye av bokens styrke ligger. Brodeur er best når han påviser sviktende argumenter eller stikker hull på politisosiologiens generaliseringer. Han er også god på å påvise åpenbare huller innen politiforskningen, hans kapittel om etterforskning (kap. 6) og om den private sikkerhetsindustrien (kap. 8) er i så måte blant bokens høydepunkter.

At *The Policing web* er kompleks og uoversiktlig er kanskje ikke merkelig når tema for boken trass alt er å analysere polisiær virksomhet. Politiet i seg selv er svært vanskelig å definere eller avgrense, noe som behandles grundig. Politi kan

være så mangt. I Norden har vi ett offentlig politi, men selv innen politiet er det store forskjeller mellom en lokal lensmann, en ansatt i reinspolitiet, en etterforsker i Økokrim eller spesialist i Kripos, en sambandsmann i Praha, en politimester, en forebygger fra Kristiansand eller en betjent ved ordenstjenesten i Oslo sentrum. Da har vi ikke engang tatt for oss de sivilt ansatte eller politijuristene. Forskjellene i hverdagen og arbeidsoppgavene til de ovenfor nevnte er formidable. En avgrensing ut fra *hva* politiet gjør avfeies av Brodeur, fordi den nærmest blir altomfattende. En definisjon som bygger på *hvem* politiet er synes heller ikke særlig fruktbar. Politiet kan ta mange ulike former, og utvider man ved å ta med andre aktører som bedriver politisær virksomhet kommer man opp i store vansker. Brodeur havner derfor på en tilnærming som tar utgangspunkt i *metodene* som benyttes, hvordan man gjør ting. Han kretser stadig rundt Bittner sin avgrensing som vektlegger politiets særskilte rett til å benytte makt / vold mot befolkningen for å sikre at lov og orden opprettholdes.

Kapittel 4 (Elements of a theory of policing) bygger i stor grad på intervjuer av Bittner for å analysere hans perspektiver. Det mest sentrale her er politiets særskilte rett til å benytte »udiskuterbar« makt, eller som Bittner uttrykker det: »the role of the police is best understood as a mechanism for the distribution of non-negotiably coercive force employed in accordance with the dictates of an intuitive grasp of situational exigencies«. Brodeur nyanserer Bittners perspektiver og man får en bedre forståelse for hva han tenkte når han i 1970 skrev »The Function of the Police in Modern Society«.

Politiets mulighet til å bruke makt er innskrenket. De skal følge prinsippet om å benytte minst mulig makt for å løse problemer. En annen side ved politiets bruk av makt er at den hviler på befolkningens aksept og godkjenning. Politiet har kun rett til å benytte den makt befolkningen selv har gitt dem. I et samfunn med for store indre motsetninger, preget av kaos, hvor politiet ikke kan regne med bred støtte for sin maktbruk så vil den heller ikke fungere. I slike tilfeller vil vanligvis militæret eller paramilitære styrker settes inn ved demonstrasjoner og opptøyer.

Det er forfriskende å lese at Bittner selv ofte ikke hadde reflektert så nøye gjennom flere av de problemstillinger Brodeur stiller til teksten. I så måte gir dette kapitlet Bittner mulighet til å utdype flere aspekter som han 30 år tidligere knapt viet større omtanke.

Brodeur vier kapittel 6 til etterforskning. Han begynner innledningsvis med å understreke at det er et felt hvor det har vært lite forskning. Denne påstanden kan nok være korrekt om man holder seg til politisosiologiske studier, med et noe bredere perspektiv hvor man tar inn studier innen vitne og avhørspsykologi, språkstudier av avhør samt forskning på bevis (forensics) synes påstanden noe merke-

lig. Brodeur har likevel langt på vei rett. Brede studier av etterforskningsprosessen som ikke tar for seg avhørs eller vitneproblematikken er det lite av. Kapitlet om etterforskning er et av de kapitlene som fungerer best i *The Policing web*. Grunnen til det er at Brodeur makter å gi oss noen teoretiske knagger og en systematisering av ulike former for etterforskning som ofte er fraværende innen studier på feltet. Brodeur viser at det finnes en rekke ulike former etterforskning, han utvikler en typologi med ni ulike typer (s. 200). Det er etterforskning som er proaktiv, reaktiv og retrospektiv – disse igjen deles i de som er sentrert rundt mistenkte, handlinger og en form han kaller hybrid. Denne modellen fanger opp eksempelvis proaktiv og preventiv etterforskning som eksempelvis rettes mot terroristgrupper og det å bygge saker, slik man ofte gjør innen organisert kriminalitet, men også klassisk saksrettet reaktiv etterforskning som man finner eksempelvis innen voldssaker. Kapitlet har en del hvor empiriske studier presenteres. Vi lærer at de aller meste av sakene nærmest oppklares med en gang, at etterforskningen kun unntaksvis er særlig avansert og at politiet er helt avhengig av vitner, tilståelser, informanter eller egne observasjoner eller direkte pågripelse for å identifisere mistenkte. Mye av dette er for så vidt kjent av praktikere, men Brodeur underbygger dette med solide forskningsresultater. Bildet som presenteres innen forskningen er svært langt fra medias CSI-aktige presentasjoner med sin fascinasjon for teknologiske dingser og avanserte analyser. Slik oppklares nesten ingen saker i den virkelige verden, men Brodeur understreker at denne type »bevis« kan være avgjørende når man har en siktet i retten. En side ved etterforskningen som ofte glemmes, men som understrekes er akkurat dette, at kvaliteten på etterforskningen avgjøres av hvordan den benyttes og hvilken verdi den får i retten. Gode etterforskere er derved ikke de som oppklarer saker, slik det fremstilles på film, men i større grad de som makter å presentere bevis og å vinne sakene i retten.

Brodeur skiller mellom hva han kaller high and low policing i kapittel 7. Begrepene er vanskelig å oversette til nordisk. Low policing er kanskje enklest å forstå, med det sikter han til politiarbeid som utøves som tradisjonelle ordensoppgaver. Det vil si politiarbeid ute blant publikum på gata, normalt rettet mot ordensoppdrag og tradisjonell kriminalitet. I de aller fleste tilfeller er det dette som studeres og beskrives i studier av hva politiet gjør og ved studier av politikulturer. High policing sikter til en noe mer brokete og sammensatt politivirksomhet. I kjernen for high policing ligger bruken av informanter (s. 223) og andre kilder som ofte er skjulte. High policing er blant annet etterretningsstyrt arbeid mot terrorister, organisert kriminalitet og økonomisk kriminalitet. Det er ikke noen ny form for politivirksomhet, det franske politi drev allerede på 1600 og 1700 tallet med utstrakt etterretningsvirksomhet, bruk av informanter og undercover virk-

somhet for å avdekke politiske opprørere og trusler mot det bestående regime. Det er klart at mye av utviklingen og veksten innen polisær virksomhet de siste par tiår har skjedd innen utpregede high policing felt som terrorbekjempelse og organisert kriminalitet. Dette gjenspeiles ikke i like stor grad innen forskningen, bortsett fra Gary Marx klassiker »Undercover« så har politiforskningen i mindre grad fulgt opp utviklingen. Det er nok flere grunner til det, ikke minst problemene med tilgang til lukkede kilder og data. Dette er bekymringsverdig når farene for misbruk og truslene mot det åpne samfunn ved high policing ligger opp i dagen. En annen interessant side ved problematikken, som Brodeur minner om, er at politiet selv ikke alltid følger utviklingen like godt. Han har et godt poeng når han påpeker at en grunn til at politiet så ofte mislykkes med sin etterforskning rettet mot finansiell kriminalitet er at de ofte benytter low policing metoder innen et felt som krever high policing. Det må likevel påpekes at begrepsparet high og low policing langt fra er klare eller entydige. Brodeur peker på et viktig skille, men jeg er likevel usikker på hvor godt han maktet å fange dette med begrepene.

Brodeurs angriper i kapittel 8 den ganske utbredte oppfatningen innen anglo-amerikansk forskning at »politiets gyldne tidsalder« er over. Clifford Shearing er av de som sterkest de siste 30 årene har fremhevet at det offentlige politi tallmessig, men også på andre vis er forbigått av den private sikkerhetsindustri og sektor. Brodeur viser at disse påstandene ofte i beste fall hviler på relativt tynn empiri. Problemene er flere både når det gjelder å avgrense *hva* man skal telle av offentlige og private aktører og *hvordan* man skal telle. At den private sikkerhetsindustrien er enda mindre åpen for forskning og innsyn enn det offentlige politiet gjør saken på ingen måte enklere. Private selskaper har ofte også gode økonomiske grunner til å holde kortene tettere mot brystet enn det offentlige. Brodeur understreker også at det finnes veldig lite historiske data å sammenligne med slik at de vekstscenariene som presenteres i mange tilfeller synes som ren gjetting. Utviklingen varierer dessuten mye ulike land i mellom. I det store og det hele vektlegger fortsatt Brodeur betydningen av det offentlige politi, og det gir jeg ham rett i. En side av utviklingen han likevel vier mye oppmerksomhet er den teknologiske utviklingen innen sikkerhetsindustrien. Han understreker at mange av studiene glemmer hvordan den teknologiske utviklingen og de muligheter den åpner er med på å forme både private og offentlige kontrollørers aktiviteter. Flere har tatt dette opp, eksempelvis i forhold til bruk av overvåkningskameraer som både vaktelskaper og politiet nyttiggjør seg. Brodeur går i dybden på en annen form for teknologi, nemlig bruken av såkalte Tasers, det vil si pistoler som gir elektrisk sjokk – enten ved at den benyttes direkte på huden til motpart eller ved at elektroder skytes ut som kan brukes til å støte personen. Brodeur viser til politiets svært

utbredte bruk av slike våpen både i Canada og USA. Våpnene brukes hyppig og har blitt markedsført pågående av produsenten Taser. De hevder at det er en måte å redusere voldsbruk og skader og at våpenet er ufarlig. Praksis viser seg å være en ganske annen. Flere undersøkelser har kunnet dokumentere flere titalls dødsfall ved våpenet bare i Canada. Det har også vist seg at det har vært misbrukt til mishandling av anholdte personer i flere tilfeller. Selv etter flere større undersøkelser av bruken av disse våpnene markedsføres de av produsenten på en aggressiv måte og flere av de som arbeider med å selge produktet er på ulike vis tilknyttet politiet.

Brodeur benytter også termene high og low policing når det gjelder forholdet mellom privat sikkerhetsindustri og offentlig politi. Mange av de formene for polisiær virksomhet som bedrives innen det private er high policing. Næringslivet reguleres og kontrolleres langt på vei av næringslivet selv. Unntaksvis havner økonomisk kriminalitet og brudd på regleverk innen det private næringsliv i det offentlige strafferettssystemet. Mye av veksten innen den private sikkerhetsindustri har rettet seg inn mot det private næringsliv og det offentlige forventer også at industrien langt på vei skal regulere seg selv.

Brodeur tar opp militærpoliti og det paramilitære i nest siste kapitel. Mest spennende i denne drøftingen er likevel måten han tar opp Diego Gambettas mafia teori i »The Sicilian Mafia«. Gambetta tar utgangspunkt i at den Sicilianske mafiaens funksjon i all hovedsak består i å levere et produkt, beskyttelse. I så måte kan man på et vis si at mafiaen bedriver en form for policing, eller i alle fall har noen av de samme funksjonene som politiet har. Broders gjengivelse av Gambettas teori er en smule enkel. Det Sicilianske samfunn har frem til moderne tid vært preget av manglende offentlige strukturer og tjenester. Staten, rettsvesen og politi har hatt en langt mer tilbaketrukket og underutviklet rolle enn i resten av Italia. Dette sammen med en del andre historiske særegenheter har bidratt til at »menn av ære« har kunnet få en rolle som garantister for at handler og overenskomster ble fulgt opp. Brodeur påpeker at flere har angrepet Gambettas perspektiver, Letizia Paoli er nok den som har gjort det på en mest overbevisende måte. Mye av den beskyttelse som ytes ligner mer på utpressing enn reell beskyttelse. Likevel blir det noe igjen av Gambettas perspektiv. Det er klart at samfunn med svake rettslige garantier, hvor politi og domstol i praksis gir liten beskyttelse, vil søke andre former for vern. Noe vil reguleres på uformelle måter bygget på etablerte normer og tradisjoner sammen med eksempelvis et sterkt tillits og æresbegrep. Likevel trengs en viss beskyttelse for de som faller utenfor dette systemet eller opp mot de som ikke har noen intensjoner om å følge reglene. Organiserte kriminelle grupper med etablert makt kan ha en slik rolle.

The Policing web er en bok som fanger opp mange sider ved utviklingen innen polisiær virksomhet. Til tross for at boka er omfattende og består av flere lag, så dekker den langt fra alt. Et forhold som ikke tas opp er politiledere og styring av den polisiære virksomheten. Den lar mye av den politiske styringen av politi og sikkerhetsselskaper ligge. Brodeur kunne vært klarere i sin analyse av knytning mellom de utviklingstrekk innen policing han beskriver og den samfunnsmessige utviklingen som har ligget under dette. *The Policing web* er trass tidvis ugjennomtrengelighet og kompleksitet en viktig bok. Flere steder glimrer Brodeur med sin kunnskap og sine evner til å løfte analysene av politiet og polisiær virksomhet opp på et høyere nivå.

The Policing web kunne med fordel vært disponert på en annen måte. Den fungerer relativt dårlig som monografi, og jeg er høyst usikker på om det er slik den skal leses. Det er heller ikke en bok jeg vil anbefale som innføring i politistudier, men for alle som er interessert i etterforskning, privat politivirksomhet, bruken av skjulte metoder, bruken av nye våpen i politiet og moderne teknologi, for ikke å snakke om for alle som vil lese en bok som friskt argumenterer mot en rekke etablerte sannheter innen politiforskningen så vil jeg på det aller varmeste anbefale boka.

Af Paul Larsson